

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки природокористування та економічної теорії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
та інновацій,
проф. Бояр А. О.

«23» 06 2016р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В.

«23» 06 2016р.

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки доктора філософії

галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

спеціальності 051 – Економіка

Луцьк – 2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна економічна думка» підготовки
доктора філософії за спеціальністю 05 «Економіка». – 25 квітня 2016 р. – 12 с.

Розробник:

доцент кафедри економіки природокористування
та економічної теорії, к.е.н., доцент _____ Сліссєва Л. В.

Рецензент:

завідувач кафедри економіки природокористування
та економічної теорії, д.е.н., професор _____ Стрішенець О. М.

**Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
економіки природокористування та економічної теорії**

протокол № 14 від 25.04. 2016 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О. М.)

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту**

протокол № 9 від 4.05. 2016 р.

Голова науково-методичної
комісії інституту _____ (Бегун С. І.)

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № 10 від 15.06. 2016 р.

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науковою радою університету**

протокол № 11 від 16.06. 2016 р.

© Сліссєва Л. В., 2016

Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна економічна думка» розроблена на основі навчального плану підготовки доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Предметом дослідження дисципліни «Сучасна економічна думка» є фундаментальні положення сучасних економічних шкіл та їх взаємозв'язок із практикою.

Міждисциплінарні зв'язки: політична економія, мікроекономіка, історія економіки та економічної думки, національна економіка, фінанси, гроші та кредит тощо.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень ВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів: 3.	05 Соціальні та поведінкові науки	денна форма навчання за вибором
Модулів: 2.	051 Економіка	Рік підготовки: 2.
ІНДЗ: немає .		Семестр: 4.
Загальна кількість годин: 90.		Лекції: 16 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних – 2, самостійної роботи – 4		Практичні: 14 год.
	доктор філософії (PhD)	Самостійна робота: 60 год.
		Консультації: немає.
		Форма контролю: <u>залік</u> .

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Сучасна економічна думка» полягає в тому, щоб забезпечити поглиблене вивчення і творче опанування змісту сучасних провідних економічних учень у конкретно-історичних умовах їх виникнення та розвитку для формування в здобувачів наукового ступеня доктора філософії навичок самостійних і нетенденційних оцінок та розробки альтернативних варіантів господарчої політики.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: методологічне дослідження сучасної економічної думки як процесу пізнання еволюції економічних систем; осмислення генезису сучасних економічних поглядів, шкіл та течій; поглиблення знань у галузі економічної історії, нобелогії; розширення наукового світогляду здобувача наукового ступеня доктора філософії через вивчення вітчизняної економічної спадщини, наукових пріоритетів і внеску українських вчених економістів у світову економічну теорію та практику.

Після вивчення даного курсу здобувач наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» повинен **знати:**

- категоріальний апарат дисципліни,
- основні етапи еволюції поглядів економістів на суспільні процеси;
- закономірності розвитку світової та вітчизняної економічної думки;
- загальну направленість еволюції економічної науки та трансформацію її генеральних напрямків;
- закономірності формування і розвитку економічних теорій і шкіл.

Здобувачі наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» повинні **уміти:**

- проводити порівняльний аналіз сучасних економічних шкіл, визначаючи їх позитивні та негативні сторони;
- конкретизувати внесок нобелівських лауреатів з економіки у розробку теорії та вирішення практичних завдань;
- використати здобутки представників сучасної економічної думки для обґрунтування сучасних процесів, які відбуваються в світовій та національній економіках.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика розвитку економічної думки у ХХ столітті.

Проблеми соціально-економічного розвитку та їх відображення в економічній думці. Основні напрями розвитку сучасної економічної думки та їх еволюція. Критерії класифікації і порівняльний аналіз основних напрямів економічної думки. Кейнсіанство. Неокласичний напрям. Інституціоналізм. Соціал-реформізм.

Тема 2. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах. Історичні умови виникнення кейнсіанства. Теоретична система Дж. М. Кейнса. Метод дослідження. Макроекономічний аналіз. Трактатування Дж. М. Кейнсом причин порушення рівноваги національної економіки. “Основний психологічний закон”. Теорія мультиплікатора. Економічна програма Дж. М. Кейнса. Державне регулювання економіки. Основні важелі державного впливу на економіку. Поширення кейнсіанства і його особливості в різних країнах. Американський варіант кейнсіанства. Е. Хансен, С. Харріс. Інвестиційна теорія циклу. Принцип акселератора. Кейнсіанство у Франції. Г. Ардан. Ф. Перру. Кейнсіанство у Швеції. Г. Мюрдаль. Е. Вігфорс. Некейнсіанські теорії економічного зростання. Теорії “економічної динаміки” Р. Харрода (Англія) та “економічного зростання” О. Домара (США). Посткейнсіанство. Дж. Робінсон, П. Сраффа, Н. Калдор. Проблеми економічного зростання і розподілу в посткейнсіанських теоріях. Кейнсіанська теорія та економічна політика.

Тема 3. Еволюція неокласичних ідей. Еволюція неокласичного напрямку економічної думки на початку ХХ ст. Перегляд неокласичної концепції ринку. Теорії монополії та конкуренції. Дж. Робінсон, Е. Чемберлін, Й. Шумпетер. Консервативна неокласика. Неокласичні теорії економічного зростання. Учення про виробничу функцію. Функція Кобба-Дугласа. Багатофакторні моделі економічної динаміки. Р. Солоу, Дж. Мід. В. Ойкен і його концепція “ідеальних типів господарських систем”. В. Репке, А. Мюллер-Армак, Л. Ерхард. Теорії “соціального ринкового господарства” та “сформованого суспільства”. Неокласичне відродження. “Економіка пропозиції”. А. Лаффер, К. Мендель. Теорія “раціональних очікувань”. Т. Сарджент, Р. Лукас, С. Фішер. Неокласичний синтез. П. Самуельсон. Досвід застосування рекомендацій неокласичної теорії в економіці різних країн.

Тема 4. Неолібералізм. Виникнення і загальна характеристика неолібералізму, його різні форми. “Лондонська”, “фрайбурзька”, “паризька”, “чиказька” школи. Лондонська школа неолібералізму. Ф. Хайєк. Неолібералізм у Німеччині. Фрайбурзька школа ордолібералізму. Теорія порядків.

Тема 5. Монетаризм та теорії сучасного консерватизму. Теоретичні засади монетаризму, його еволюція та особливості. Основні постулати економічної доктрини М. Фрідмена. Концепція «природного безробіття» М. Фрідмена.

Тема 6. Інституціоналізм. Загальна характеристика інституціоналізму та основні етапи його розвитку. Американський інституціоналізм початку ХХ ст. та його головні напрямки. Соціально-психологічний інституціоналізм Т. Веблена. Соціально-правовий інституціоналізм Дж. Р. Коммонса. Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм В. Мітчелла. Неоінституціоналізм. Соціальний, технологічний інституціоналізм. Дж. Гелбрейт. Теорія трансакційних витрат. Економічна теорія прав власності Р. Коуз (США). Теорії трансформації капіталізму. “Народний капіталізм”. “Колективний капіталізм” Г. Мінза та А. Берлі. Еволюція теорій трансформації капіталізму під впливом НТР. Поява концепцій технологічного детермінізму. Теорія “стадій економічного зростання” В. Ростоу. Концепції “індустріального суспільства” П. Дракера (США), Р. Арона, “технологічного суспільства” Ж. Еллюля (Франція). Теорія “конвергенції”. “Нове індустріальне суспільство” Дж. Гелбрейта. Концепції футурології. “Постіндустріальне суспільство” Д. Белла. “Суперіндустріальне суспільство” А. Тоффлера. Суспільство “нової цивілізації”, “цілісної гуманної цивілізації”. Футурологія і глобальне моделювання.

Тема 7. Економічні концепції соціал-демократії. Суть реформізму і ревізійонізму. Економічні концепції основоположників ревізійонізму Е. Бернштейна, К. Каутського, Р. Гільфердінга. Еволюція реформізму. Концепція “демократичного соціалізму” як теоретична платформа соціал-реформізму. Моделі “змішаного економічного ладу”: німецька, французька, скандинавська, лейбористська.

Тема 8. Сучасна економічна думка про шляхи економічного зростання. Теорія економічного зростання Р. Харрода. Модель Харрода-Домара. Неокласичні концепції оптимального зростання. Модель Р. Солоу. Динамічні моделі економіки Дж. Міда і Дж. Неймана.

Тема 9. Розвиток сучасної української економічної думки. Економічна думка перехідного періоду. Проблеми політичної економії капіталізму та соціалізму в працях українських економістів. Праці М. Драгоманова, С. Подолинського, І. Вернадського, М. Зібера, М. Бунге, М. Туган-Барановського та інших як передумови для становлення сучасної економічної думки. Економічна думка в суверенній Україні. Дослідження В. Геєця, А. Чухно, Пахомова, Лукінова та інших. Українські вчені-економісти зарубіжжя.

Тема 10. Нобелівські лауреати. Р. Фріш, Я. Тінберген, П. Самюелсон, С. Кузнець, К. Ерроу, В. Леонтьєв, Г. Мюрдаль, Ф. Хайєк, Л. Канторович, М. Фрідман, Г. Саймон, Т. Шульц, Л. Клейн, Дж. Тобін, Дж. Стіглер, Ж. Дебре, Р. Стоун, Ф. Модільяні, Дж. Бюкенен, Р. Солоу, М. Алле, Г. Марковіц, В. Шарп, Р. Коуз, Г. Беккер, Р. Фогель, Д. Норт, Дж. Неш, Р. Лукас, Т. Хаавельмо, Р. Коуз, Дж. Міррліс, А. Сен, Р. Мандел, Дж. Акерлоф, Д. Канеман, В. Сміт, Е. Прескот, Е. Фелпс, Л. Гурвич, П. Кругман, Е. Остром, Т. Сарджент, Е. Рот, Л. Шеплі, Р. Шиллер, Ж. Тіроль, А. Дітон.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем лекційних, практичних занять та самостійної роботи	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лек.	Практ.	Сам. роб.
1	2	3	4	5
Тема 1. Загальна характеристика розвитку економічної думки у ХХ столітті.	4	2	2	-
Тема 2. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах.	10	2	2	6
Тема 3. Еволюція неокласичних ідей	2	2	-	-
Тема 4. Неолібералізм.	10	2	2	6
Тема 5. Монетаризм та теорія сучасного консерватизму.	8	2	-	6
Тема 6. Інституціоналізм.	11	2	2	7
Тема 7. Економічні концепції соціал-демократії.	3	1	2	-
Тема 8. Сучасна економічна думка про шляхи економічного зростання.	18	1	2	15
Тема 9. Розвиток сучасної української економічної думки.	14	2	2	10
Тема 10. Нобелівські лауреати.	10	-	-	10
Усього годин	90	16	14	60

5. Теми практичних занять

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Загальна характеристика розвитку економічної думки у ХХ столітті. 1. Економічна думка кінця ХІХ – першої третини ХХ ст як теоретичне підґрунтя формування сучасної економічної думки 2. Основні напрями розвитку теорії в ХХ ст. 3. Сучасна економічна думка: нові тенденції розвитку.	2

2	Тема 2. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах. 1. Кейнсіанство та причини його виникнення. 2. Теорії некейнсіанства. 3. Економічні ідеї представників посткейнсіанства.	2
3	Тема 3. Неолібералізм. 1. Економічний лібералізм: особливості та підходи. 2. Теоретична конструкція чистої ринкової економіки Л. Мізеса. 3. Теорія спонтанного порядку Ф. Хайека.	2
4	Тема 4. Інституціоналізм. 1. Особливості сучасного інституціоналізму. 2. Теорія техноструктури Дж. Гелбрейта. 3. Внесок О. Вільямсона та Е. Остром у розвиток нової інституціональної теорії.	2
5	Тема 5. Економічні концепції соціал-демократії. 1. Основні умови виникнення та її постулати. 2. Теорія нагромадження. 3. Теорія державного регулювання.	2
6	Тема 6. Сучасна економічна думка про шляхи економічного зростання. 1. Теорія економічного зростання Р. Харрода. 2. Модель Харрода-Домара. 3. Некейнсіанська теорія циклу. 4. Теорія економічного зростання Р. Солоу.	2
7	Тема 7. Розвиток сучасної української економічної думки. 1. Передумови розвитку економічної думки в незалежній Україні. 2. Фундаментальна економічна наука (загальна теорія та методологія). 3. Концепції державного регулювання в перехідній економіці. 4. Інноваційна економіка та структурні перетворення.	2
Разом		14

6. Самостійна робота

Таблиця 4

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах. - Ліве кейнсіанство та монетарне кейнсіанство. - Монетарне кейнсіанство у США. - Нове кейнсіанство.	6

2	<p>Тема 2. Неолібералізм.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Теорія економічних порядків В. Ойкена. - Економічна реформа Л. Ерхарда. - Концепція соціального ринкового господарства. - Чиказька школа економічної думки: Ф. Найт. 	6
3	<p>Тема 3. Монетаризм та теорії сучасного консерватизму.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Теоретичні засади монетаризму, його еволюція та особливості. - Основні постулати економічної доктрини М. Фрідмена. - Проблеми циклічності та інфляції в інтерпретації М. Фрідмена. - Концепція «природного безробіття» М. Фрідмена. - Теорія раціональних очікувань. - Теорія пропозиції. - Теорія недосконалої інформації. 	6
4	<p>Тема 4. Інституціоналізм.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економіка домінування Ф. Перру. - Методологія Р. Хейлбронера. - Інституціонально-соціологічний підхід Г. Мюрдаля. - Методологія нової інституціональної теорії. - Інституціональна економічна теорія Д. Норта. - Теорія ігор (Дж. Неш). 	7
5	<p>Тема 5. Сучасна економічна думка про шляхи економічного зростання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Теорія нагромадження капіталу Дж. Робінсон. - Теорія сукупного попиту та циклу М. Калецьки. - Теорія вартості та ціноутворення П. Сраффи. - Й. Шумпетер: інновації як фактор економічного зростання. - Становлення шведської школи. - Концепція множинності моделей соціалізму О. Ланге. - Економічна модель «витрати – випуск» В. Леонтьєва. - Сучасні інтерпретації теорії порівняльних переваг. - Парадокс В. Леонтьєва. - Теорія конкурентних переваг. - Моделі зростання й модернізації країн «третього світу». - Теорії глобальної промислової революції. - Теорії кризової епохи початку комп'ютерної революції. - Теорії підприємницької економіки та інформаційного суспільства. - Економічна думка про розвиток економіки знань. 	15
6	<p>Тема 6. Розвиток сучасної української економічної думки.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Інституціональні перетворення та економіко-правові аспекти господарювання. - Фінансові та монетарні аспекти економічного розвитку. - Соціальна економіка. 	10

	<ul style="list-style-type: none"> - Регіональна економіка та економіка природокористування. - Світова економіка та проблеми міжнародної економічної інтеграції. 	
7	<p>Тема 7. Нобелівські лауреати.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Передумови та причини виникнення нобелівської премії. - Перші нобелівські лауреати. - Нобелівські лауреати ХХІ ст та взаємозв'язок їх робіт з економічними проблемами суспільства. 	10
	Разом	60

7. Методи навчання

В процесі викладання дисципліни використовуються різні методи, які дозволяють засвоїти основні положення сучасної економічної думки. Основні з них:

- пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний (лекція);
- репродуктивний метод (відтворення матеріалу на практичних заняттях із використанням різноманітних вправ та форм самоконтролю);
- економіко-математичне моделювання у вигляді графічного аналізу та формалізованого відображення економічних процесів.

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

Питання для підсумкового контролю знань із курсу «Сучасна економічна думка»

1. Загальна характеристика основних напрямів сучасної економічної думки.
2. Неокласична економічна теорія та її еволюція.
3. Теоретична система та економічна програма Дж. М. Кейнса.
4. Поняття мультиплікатора в економічній системі Кейнса.
5. Посткейнсіанство: суть, представники.
6. Неокейнсіанський напрям у ХХ столітті.
7. Неокласична теорія економічного зростання у поглядах С. Кузнеця.
8. Модель економічного зростання Р. Солоу.
9. Теорія неокласичного синтезу П. Самуельсона.
10. Метод «затрати – випуск» В. Леонтьєва.
11. Неолібералізм та його школи.
12. Німецький неолібералізм (ордолібералізм) В. Ойкена і Л. Ерхарда.
13. Англійська школа неолібералізму Ф. Хайєка.
14. Французька школа неолібералізму М. Алле.
15. Американський неолібералізм (монетаризм) М. Фрідмена.
16. Теорія «раціональних очікувань» (Р. Лукас).
17. Теорія «економіки пропозицій» А. Лаффер, Р. Мендель та ін.
18. Ідейно-теоретичні основи інституціональної та етапи його розвитку.
19. Загальна характеристика раннього інституціоналізму.
20. Неоінституціоналізм як сучасний напрям економічної думки.
21. Соціальний інституціоналізм Дж. Гелбрейта.

22. Теорія трансакційних витрат.
23. Економічна теорія прав власності.
24. Теорія суспільного вибору Дж. М. Б'юкенена.
25. Теорія людського капіталу Т. Шульц, Г. Беккер.
26. Теорії трансформації капіталізму.
27. Теорії «індустріального суспільства».
28. Теорія конвергенції.
29. Соціал-реформістські моделі економічного розвитку.
30. Розвиток економічної думки в незалежній Україні.
31. Нобелівські лауреати.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни «Сучасна економічна думка» використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв'язування тестових завдань;
- виконання творчих завдань.

10. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Сучасна економічна думка» / Л. В. Єлісеєва – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2016. – 30 с.
2. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з дисципліни «Сучасна економічна думка» / Л. В. Єлісеєва – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2016. – 36 с.

11. Список джерел

1. Андрианов В. Д. Эволюция основных концепций регулирования экономики от теории меркантилизма до теории саморегулирования : монография / В. Д. Андрианов. – М. : Экономика, 2014. - 326 с.
2. Аникин А. В. Люди науки. Встречи с выдающимися экономистами / А. В. Аникин - М. : Дело ЛТД, 2015. - 96 с.
3. Блауг М. 100 великих экономистов после Кейнса. / Пер. з франц., 3 изд. ; М. Блауг. – СПб. : Экономикс, 2009. – 385 с.
4. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. /Пер. с англ., 4-е изд. ; М. Блауг. М. : Дело ЛТД, 1994. - 720 с.
5. Бережний В. М. Історія економічних вчень : навч. посібник для ВНЗ / В. М. Бережний, В. С. Кушнір, Л. С. Сухомлин - Харків : Еспада, 2007. – 313 с.
6. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / [С. В. Степаненко, С. Н. Антонюк, В. М. Феценко, Н. О. Тимочко] ; за ред. С. В. Степаненка. – К. : КНЕУ, 2010. – 743 с.
7. Історія економічних вчень : навч. посіб. / А. М. Ващишин та ін.; за ред. : Г. І. Башнянина, А. М. Ващишина. – Л. : Новий світ. – 2000, 2011. – 114 с.
8. Історія економічних учень : підручник : У 2 частинах. – Ч. 2 / За ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2013. – 575 с.
9. Леоненко П. М. Історія економічних вчень : підручник / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко – К. : Знання, 2008. – 639 с.

10. Лісовицький В. М. Історія економічних вчень : навч. посіб. / В. М. Лісовицький. – К. : Центр учб. літ., 2009. – 239 с.
11. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень : курс лекцій / О. П. Нестеренко ; Межрегіон. академ. управління персоналом. – К. : МАУП, 2007. – 127 с.
12. Сажина М. А. Экономический олимп : очерки о Нобелевских лауреатах по экономике / М. А. Сажина. – Деловая литература, 2007. – 207 с.
13. Проскурін П. В. Історія економіки і індустріальної цивілізації : навч. посіб. / П. В. Проскурін. – К. : КНЕУ, 2008. – 396 с.
14. Румянцева Е. Е. Мировая экономическая наука в лицах / Е. Е. Румянцева. - М. : Инфра, 2010. – 452 с.
15. Шевченко О. О. Історія економіки та економічної думки : сучасні економічні теорії : навч. посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.